

Titok a Regulában

A békességre vezető vallomás

Egyszer egy szerzetes bűnös gondolatokat táplált magában, sőt sokat is vétkezett, főként titokban, előljáróinak pedig még a tekintetét is kerülte. Egy alkalommal nagyon megbánta tetteit, és arra gondolt, hogy mindent elmond apátjának. Elhatározta, hogy így fogja kezdeni az önfeltárást: „Atyám, vétkeztem az ég ellen és teellened, már arra sem vagyok méltó, hogy fiadnak nevezz. Legalább a monostor szolgái közé fogadj be, hogy szolgálhassam a közösséget!” Amikor a ke-rengőben apátja felé lépkedett, az apát hamar észrevette és meg-esett a szíve rajta, majd odasietett, nyakába borult és békecsókot adott neki. A szerzetes akkor elkezdte bűnvallomását: „Atyám, vétkeztem az ég ellen és teellened, már arra sem vagyok méltó, hogy fiadnak nevezz. Legalább a monostor szolgái közé fogadj be, hogy szolgálhassam a közösséget!” Aztán feltárta apátjának, hogy milyen titkos gondolatok gyötrik, s hogy mi mindent követ-tett el. Erre az apát így válaszolt: „Fiam, sokat imádkoztam érted; azt is fontolgattam magamban, hogy küldök valakit vigasztalá-sodra az öregebb, bölcs testvérek közül. Látom küzdelmeidet. Fogadd meg Regulánk intését, és a felbukkanó gonoszság ellen kérd Krisztus segítségét! Mindennap alázattal és őszintén bánd meg bűneid, valamint tárd fel őket lelki atyád előtt!” A bűnbánó testvér nagy békével folytatta életét.

Szent Benedek Reguláját olvasva könnyen elképzelhető volna, hogy az előbb leírt eseménysor az ő monostorában történik meg, annak ellenére, hogy a Regula bűnvallomással kapcsolatos szövegei nem hivatkoznak a tékozló fiú bibliai jelenetére. Ennek talán az a magyarázata, hogy az újszövetségi történet egyszeri, nagyfokú bűnbánatról szól, a Regula pedig rendszeres, azonnali feltárásokról. Mégis mintha minden bűnbánat folyamatában kissé a tékozló fiú történetéhez hasonlítana. A jóságos és megbocsátó atya pedig erőltetett magyarázat nélkül lehet az apát mintaképe, „aki meg tudja gyógyítani a saját és mások sebeit, és nem tárja föl, nem hozza nyilvánosságra azokat” (RB 46, 6). Ez utóbbi igen fontos szempontnak tűnik. A feltárt bűnök, hibák bizonyos körön belül titokban maradnak, maga a feltárás mégis a gyógyulás és a megtérés útjává válik. A Regula szövegében azonban a gondolatok, bűnök és hibák titokban történő feltárása nem csak a szerzetes és az apát kapcsolatára tartozik. Ha a vonatkozó részeket átolvassuk, a feltárásnak és a bűnvallomásnak több szintje körvonalazódik. Így jutunk el a belső, titkos gondolatok Krisztushoz csapásától az apátnak vagy lelki atyának történő titkos feltáráson át a nyilvános vallomáshoz. Az egyes helyek között a szöveg megalkotása és a szóhasználat teremt olyan kapcsolatot, mely a vizsgálódás fonálát biztosítja. A benedeki előírások és javaslatok mögé a Regula 73. fejezetében is ajánlott ókori szerzetesi irodalom és két 20. századi kommentár segítségével tudunk bepillantani. Ezeket olvasva az is világossá válik, milyen módon illeszkedik Benedek 6. századi Regulája a szerzetesi hagyományba.

Jézus ismét odahívta a sokaságot, és így szólt hozzájuk: „Hallgassatok rám mindnyájan, és értsétek meg! Nincs semmi, ami kívülről jutna az emberbe tisztátalanná tehetné; hanem ami kijön az emberből, az teszi tisztátalanná. [...] Mert belülről, az ember szívéből jön elő a rossz szándék, a paráznság, a lopás, a gyilkosság, a házasságtörés, a kapzsiság, a gonoszság, a csalás, a kicsapongás, az irigység, a rágalmozás, a gőg s a balgaság. Mindez a gonoszság belülről jön, s ezek teszik tisztátalanná az embert (Mk 7,14–15. 21–23).¹

1 Ugyanez itt is: Mt 15,10–11. 18–20

Jézus arról beszél, hogy a gonoszság az ember szívéből ered, és ez teszi tisztátalanná. Ahhoz tehát, hogy valaki megszabaduljon ettől a belülről jövő gonoszságtól és tisztává váljon, valahogyan ki kell vetnie magából ezeket a gondolatokat. Ebben segíthet a lelkiismeretvizsgálat, a személyes imádság, a lelki kísérés és a szentgyónás alkalmai. Szent Benedek Reguláját olvasva az első háromra találunk példákat, konkrétan szentgyónásról viszont nincsen szó a bűnök bevallása és a gondolatok feltárása kapcsán.² A Prológusban találjuk az első, szívbeli gonosz gondolattal kapcsolatos mondatot. A 14. zsoltár kezdő kérdésére – „Uram, ki lakhat a te sátorodban, vagy ki pihenhet meg szent hegyeden?” (Zsolt 14, 1) (RB Prol 23) – Benedek válaszában az idézett zsoltár versei után következik, hogy „aki a gonosz ördögöt, ha az valamire rá akarja venni, tanácsával együtt szívéből száműzi, *semmi-be veszi*, sátáni gondolatait még keletkezésükben megragadja és *Krisztushoz csapja*” (RB Prol 28). A mondatban két olyan dologra is felfigyelhetünk, mely valószínűleg nagy szerzetesi tapasztalatot és gyakorlatot igényel. Az első a gonosz ördög semmibevétele. Az ókori szerzetesirodalom szerint Nyugaton Szent Márton, Keleten Pachomius és Antal voltak igazán képesek erre. Ezzel összekapcsolódik a *még keletkezésükben* kitétel. Ez is a szerzetesi hagyományba illeszkedik. Egy sivatagi atyáról szóló történet jól megvilágítja ennek értelmét. Az atya tanítványával egy kis ciprusfahajtást tépetett ki. Ez könnyen sikerült a fiatalnak. Ezután egy nagyobbat, majd egy még nagyobbat, végül egy megtermett fát kellett kitépnie. Ez utóbbi már csak egy másik testvér segítségével volt lehetséges. Azt mondta erre az atya, hogy így vagyunk a kísértésekkel is: minél korábban kigyomláljuk őket, annál könnyebb a dolgunk.³ A Krisztushoz csapás feltehetőleg két szentírási hely összekapcsolásából ered. A 136. zsoltár utolsó verse áldottnak nevezi azt, aki a sziklán szétzúzza Babilon leá-

2 Ez utóbbi állítást a kommentárirók is megerősítik: Söveges Dávid: *Magyarázatok Szent Benedek Regulájához*, Pannonhalma, 1996, 66; Holzherr, Georg: *Bevezetés a keresztény életbe. Szent Benedek Regulájának kommentárja*, ford. Górány Péter, h. n. 2001, 33.

3 Söveges (i. m. 18–19.) ír Márton, Pachomius és Antal példájáról, valamint az – egyébként Dorotheushoz köthető – történetet is ő foglalja össze.

nyának gyermekeit. Ez egyértelműen a bűn elvetésének, megszüntetésének jelképe. Ehhez kapcsolódik a korintusiakhoz írt első levél részlete, ahol Pál – bár nem ugyanarról a szikláról van szó – leírja, hogy „a kőszikla Krisztus volt” (1Kor 10, 4).⁴

A Prológusból idézett mondat hasonlóképpen ismétlődik meg a jócselekedetek eszközei között. „A szívedben felbukkanó rossz gondolatokat csapd azonnal Krisztushoz, és *tárd fel* őket a lelki atya előtt” (RB 4, 50). Az azonnaliség és a Krisztushoz csapás itt is megjelenik, azonban ez kiegészül egy további lépéssel: *tárd fel* őket a lelki atya előtt. Ezt Benedek teszi hozzá a szöveghez, a *Regula Magistri* szövegében nem található meg a tagmondat. Viszont Benedeknek volt honnan merítenie ezt a módszert, ugyanis a szerzetesi hagyományban találunk rá példát. Nagy Szent Bazil a bővebben kifejtett regulában írja: „minden bűnt tudomására kell hozni az előljárónak. Ezt annak kell megtennie, aki elkövette, vagy azoknak, akiknek erről tudomásuk van, amennyiben maguk nem tudnak segíteni rajta, mint ezt az Úr is meghagyta [vö. Mt 18, 16–17]. Mert az elhallgatott hiba olyanná válik, mint a nem kezelt betegség” (Böv. kif. reg. XLVI). Cassianus az *Institutiones* negyedik könyvében a növendéknevelés kapcsán írja le a következőket: arra kell szoktatni a kezdőket, hogy még szégyenből se titkoljanak el semmit, hanem amint eszükbe jut valami nyugtalanító gondolat, tárják fel előljárójuk előtt, és bízzák annak döntésére, mi a jó és mi a rossz. Így a sátán nem tudja őket rávenni a titkolózásra. A fejezet végén megjegyzi, hogy „az ördögtől sugallt gondolatnak általában az a legbiztosabb ismertetőjele, ha szégyelljük megvallani előljárónknak” (Cass. *Inst.* IV. 9).⁵ Poimén abba egyik mondása is hasonló ehhez: „Semminek sem örül annyira ellenségünk, mint annak, ha valaki nem akarja gondolatait bevallani.”⁶ Ha figyelembe vesszük, hogy a Regulában mennyire hangsúlyos az apát lelki atyai és orvosi szerepe, könnyen párhuzamot tudunk vonni az előljáró és a lelki atya között, a két fogalomnak pedig közös nevezője lehet

4 A két hely összekapcsolását röviden említi: Söveges uo.

5 Holzherr, i. m. 33. a *Regula Magistri* szövegeltérését említi, valamint utal a Cassianustól idézett helyre.

6 Idézi: Söveges, i. m. 106.

az apát személye. Bazil a rövidebben kifejtett regulában megfogalmaz egy általános elvet a feltárással kapcsolatban, mégpedig, hogy „a bűnöket azok előtt kell megvallani, akikre az Isten titkainak gondnoksága van bízva” (Röv. kif. reg. 288). Ha figyelmesen olvassuk Benedek szövegét, nem sok kétségünk támadhat afelől, hogy a legjobban az apátra vonatkozik ez az állítás.

Az előljárónak, sőt az apátnak történő feltárás annyira jelentős, hogy az alázatosság fokai között is megtaláljuk, még hozzá az ötödik helyen, ráadásul a 4. fejezetben olvasott szókapcsolat szó szerint megismétlődik (*cogitationes malas cordi suo advenientes*). „Az alázatosság ötödik foka, ha a szerzetes a szívében fölmerülő minden rossz gondolatát és titkon elkövetett rossz cselekedeteit nyíltan feltárja apátjának” (RB 7, 44). Benedek ezt a zsolotárokból vett idézetekkel indokolja, s mindegyikben az Istennek megvallott vétkekről van szó. A monostorban a szerzetes Krisztus helyettesének, az apátnak kell hogy bevallja rossz cselekedeteit, sőt gondolatait is, ezáltal amit neki vall meg, azt Istennek vallja meg. A latin állítmány azonban itt nem *nyíltan feltárja* jelentésű, mint ahogyan az előbbi idézetben a *patefacere*, hanem tagadó formában alkalmazott ige: *ha a szerzetes [...] alázatos bevallással nem titkolja el apátja előtt*. Jól látjuk, hogy az *alázatos bevallás* (*humilis confessio*) szókapcsolat is az alázatosság témaköréhez csatolja az apát előtti feltárást, valamint megerősíti, hogy ennek a gyakorlatnak fő célja a megalázkodás, ezen keresztül pedig az alázatosság gyakorlása.⁷ Az állítmány szóhasználatának forrása az *Institutiones* IV. könyvének 39. fejezete lehet, ahol az alázatosság ismertetőjegyei közül a második, hogyha a szerzetes „nemcsak cselekedeteit, de még gondolatait sem rejti el előljárója előtt” (Cass. *Inst.* IV. 39). A második collatióban pedig Cassianus a feltárás kifejezetten pozitív és felszabadító hatására hoz egy példát. Mózes apát elmeséli Serapion apát esetét, aki gyermekkorában Theonas apáttal lakott együtt. Serapion mindennap ellopott egy kis darab kenyeret ebéd után, és azt később titokban fogyasztotta el. Egyszer Theonas apát a hozzá érkező testvéreknek a mér-

7 Az apát mint Krisztus helyettese és a megalázkodás mint cél: Söveges uo.

téktelenségről és az eltitkolt bűnökről adott tanítást. Serapion ez annyira megindította, hogy mindnyájuk előtt megmutatta az ellopott kenyérdarabot, és leborulva bevallotta titkos bűnét, valamint kérte az apát imáját és bocsánatát. Theonas apát azt válaszolta az ifjúnak, hogy a bűn bevallásával máris megszabadult rabságából, és leverte gonosz ellenfelét. Az apáti tanítás befejező mondata pedig arra buzdít, hogy ha „bármilyen gondolat támad is szívünkben, vessük el a szégyenkezés fátyolát, és tárjuk fel őket előljáróink előtt” (Cass. Coll. II. 11). Ezt erősíti meg egy 20. századi szerzetesatyja is. Tanításában arra jut, hogy a rejtett hibák és súlyos lelki nehézségek kimondása felszabadító erővel hat. A kimondásra való készség pedig a megkülönböztetés adományának a jele. Ha valaki rendelkezik a nyílt és bizalommal teli beszédhez szükséges erővel, az a Lélek adománya. Ez vonatkozik a feltárra és a lelki vezetőre is. A kölcsönösen nyílt és a Lélek légkörében folytatott beszélgetés oldja a feszültséget és a félelmet, továbbá gyógyhatású és béketeremtő.⁸

A Regula latin szövegét vizsgálva a jócselekedetek eszközei közül idézett mondat *patefacere* igéje a 46. fejezethez vezet el bennünket. Először Benedek arról ír, ha valaki olyan hibát követ el, mely valamely munkaterületet, ezáltal több testvért, vagy akár a monostor egészét érinti. Ekkor az apát és a közösség előtt nyilvános bevallást kell tennie, különben ha be nem vallott bűne kitudódik, nagyobb büntetést kap (RB 46, 3–4). A folytatásban azonban szóba kerül egyéb eset is. „Ha azonban valami titkos, lelki bűnről van szó, azt csak az apát – vagy a lelki atyák – előtt *tárja fel*, aki meg tudja gyógyítani a saját és mások sebeit, és nem tárja föl, nem hozza nyilvánosságra azokat” (RB 46, 5). Itt használja Benedek újra a *patefacere* – *feltárni* igét. A *lelki atyák* előtti feltárás lehetősége biztosan később került a szövegbe, ugyanis az utána kezdődő vonatkozó mellékmondat névmása és állítmányai egyes számban állnak. A monostor első helyen álló lelki atyja – ahogyan a fentebb idézett Regula-részletekből is kitűnt

8 Holzherr (i. m. 57.) újra hivatkozik Cassianusra, valamint ő javasolja e regulai helyhez a *Collationes* idézett részletét és az utána következő fejezetek áttekin-tését.

– maga az apát. Ugyanakkor rendkívül fontos, hogy a feltárás egy hozzáértő lelki vezető előtt történjék, aki orvosi és gyógyítói tapasztalattal is rendelkezik.⁹ A már idézett második collatióban Mózes apát hosszabb tanítást ad arról, mennyire fontos, hogy a lelki atya részvétellel legyen az iránt, aki feltárja bűneit. A tanításban elhangzó történetben egy negatív és egy pozitív példát említ, majd elbeszéli, hogy a bűnvalló ifjúval szemben részvétet tanúsító Apolló apát imádságára hogyan leckéztette meg Isten a névtelenül bemutatott aggastyánt, aki ugyanazt az ifjút szörnyű szemrehányásokkal illette (Cass. Coll. II. 13).

Az előjárónak történő feltárásról további két hely szól a Regulában. Ezeket az köti össze, hogy Benedek a *suggerere* – *hozzáfűzni/odahordani/szolgáltatni* jelentésű ige felszólító alakját (*suggerat*) használja. A 49. fejezetben a nagybőjti vállalások kapcsán olvassuk, hogy „azt azonban, amit ki-ki felajánl, *terjessze* apátja elé, és az ő imádságával és beleegyezésével tegye, mert ami a lelki atya jóváhagyása nélkül történik, elbizakodottságnak és hiú dicsőségvágynak számít, nem érdemnek. Tehát mindent az apát beleegyezésével tegyenek” (RB 49, 8–10). A Regula az egyéni vállalásokat is úgy kezeli, mint titkot, hiszen csak a szerzetesre és Istenre tartozik. Azonban szükség van a visszajelzésre. Ezt pedig az apát tudja megtenni. Az idézetben az *apát* szó kétszer fordul elő, keretezi a *lelki atya* szókapcsolatot. A jelenség azt erősíti meg, hogy a lelki atyát az apáttal azonosítsuk. A feltárás az alázatosság gyakorlásához kapcsolódik, az apát beleegyezése pedig a Szentlélek működése által biztosít arról, hogy Isten előtt kedves a szerzetes egyéni felajánlása. Ezzel a két biztosítékkal előzhető meg a hiú dicsőségvágy, amellyel kapcsolatban eszünkbe juthat az *Institutiones* kilencedik könyve.¹⁰

A másik *suggerat* állítmány a 68. fejezetben szerepel. „Ha azonban úgy látja, hogy a teher súlya mindenképpen felülmúlja erejének nagyságát, képtelenségének okát előljárója előtt türelmesen és illő módon *tárja fel*, de ne kevélyen vagy nyakasan, vagy ellentmondó hangon” (RB 68, 2–3). Itt nincs közelebbről meghatározva

⁹ Söveges, i. m. 198; Holzherr, i. m. 114.

¹⁰ Holzherr, i. m. 123.

az előjáró, talán nem is ez a fontos. Sokkal hangsúlyosabb a képzelenség okának elmondása, amelyhez Benedek két szóval kifejézi, hogyan történjék, három nyomatékos szóval pedig hozzátézi, hogy milyen ne legyen. Fontos tehát, hogy a feltárás türelemmel és alázattal, az előjárói akaratot – és azon keresztül Isten akaratát – elfogadva történjék. Mindehhez valószínűleg a fentebb meghatározott feltételek is mérvadók. Tehát az előjáró legyen részvétellel a nehézséget feltáró testvér iránt, legyen kész a bizalomteli meghallgatásra és a probléma orvoslására.

Az egyéni, négyszemközti feltárások és bűnbevallások áttekintése kapcsán előkerült az a szöveghely, ahol – és egyedül itt – előfordul a hiba nyilvános bevallásának gyakorlata. „Ha valaki bármilyen munka közben [...] hibát követ el, vagy valamit eltör, elveszít, vagy akárhol másvalamit vét, és azt az apát és a közösség előtt tüstént nem jelenti, önként eleget nem tesz, és hibáját föl nem tárja, ha más által tudódik ki, a nagyobb büntetéssel sújtásák” (RB 46, 1–3). A mindennapi életben könnyen előfordulhat, hogy valaki gondatlanságból, figyelmetlenségből egy eszközt vagy használati tárgyat tönkretesz, eltör vagy valahol elveszít. Olyan hibáról van tehát szó, mely valamely munka elvégzése közben történik és érinti a monostor egész közösségét. Ezért szükséges a nyilvános vallomás és az ehhez szervesen kapcsolódó elégtétel. Benedek valószínűleg a személyes felelősségérzetet akarja felkelteni akkor, amikor az önkéntes bevallásra buzdít. Arról pedig már Szent Ágoston is írt, hogy az önként bevallott és a mások által feltárt hiba között különbség van, s az utóbbi érdekel súlyosabb büntetést.¹¹

Az egyéni bűnösség megvallásának rendszeres gyakorlatát is előírja Benedek, amely közvetlenül a szerzetes és Isten között történik. Az alázatosság gesztusa ez. Istentől nem érkezik válasz, mert nincs rá szükség. A szerzetes azt tudatosítja magában, és azt ismeri el, hogy bűnös. A jócselekedetek eszközei között olvassuk: „Múltad bűneit könnyek és fohászok között mindennap valld meg imádságaidban Istennek” (RB 4, 57). Ehhez könnyen kapcsolható az alázatosságról szóló fejezetből, hogy

11 Holzherr, i. m. 113–114.

„szüntelenül ismételve szívében, amit az evangéliumi vámos földre sütött szemmel mondott: »Uram, nem vagyok méltó, én bűnös, hogy szememet az égre emeljem.«” (Lk 18, 13) (RB 7, 65). Mindkét idézetben hangsúlyos a rendszeresség. Az egyikben *mindennap*, a másikban ennél sokkal fokozottabban *szüntelenül*. Azt is mondhatnánk, hogy állandóan, mindig. Jól látható tehát, hogy a cél a szerzetes alázatra, lelkiismeret-vizsgálatra és bűnbánatra nevelése. Az eddig áttekintett szövegeknek legszembetűnőbb közös pontja az alázatosság gyakorlása, céljuk pedig a hiú dicsőségvágy, az egyéni érdemszerzés és az önteltség elleni küzdelemben aratott győzelem. Nagy Szent Bazil is buzdít a rendszeres bűnbánatra; ő azt a célt fogalmazza meg, hogy a szerzetes ne essen vissza korábbi hibáiba.

A nap végeztével hálát kell adnunk mindazért, amit aznap kaptunk, és ami jót cselekedtünk. Valljuk be ilyenkor töredezten aznapi bűneinket, akár szándékosan, akár nem szándékosan, akár tudtunk nélkül, akár szóban, akár tettekben, akár magunkban a szívünkben vétkeztünk – majd pedig mindezért buzgó imádsággal engeszteljük Istent. Napi cselekedeteinknek ez az áttekintése nagy hasznunkra van abban, hogy ne essünk vissza ismét és ismét ugyanazokba a hibákba. Ezért mondja a zsoltáros: „Amit szívetekben mondotok, nyughelyeitekben bánjátok meg” (Zsolt 4, 5). (Bőv. kif. reg. XXXVII)

A benedeki Regulában további két helyen előkerül a *secrete* – *titokban* szó, módhatározói értelemben. Nem feltárásról vagy bűnvallomásról van szó, mégis fontos megvizsgálni, Benedek mivel kapcsolatban írja még elő, hogy titokban történjék. A 23. fejezetben azt javasolja, hogy az engedetlen, vétkes testvért „a mi Urunk parancsa szerint egy vagy két ízben *négyszemközt* intsek meg dékánjai (Mt 18, 15). Ha nem javul meg, dorgálják meg nyíltan mindenki előtt” (RB 23, 2–3). Ebben az esetben a fegyelmezés történik titokban. A feddés célja a megtérés.¹² Az evangéliumban Jézus is azt tanácsolja, hogy „ha testvéred vétkezik ellened, menj el hozzá, intsd meg *négyszemközt*” (Mt 18, 15). Ezt a tanácsot kö-

12 Söveges, i. m. 151.

vetve Benedek is türelmet tanúsít a vétessel szemben, ráadásul ő kétszer is megengedi ezt a figyelmeztetést. A mindenki előtt történő dorgálás sokkal megszegyenítőbb, a titokban megintett testvérnek még ezelőtt van lehetősége változtatni magatartásán.

A másik hely, ahol Benedek a *secrete* szóval határozza meg a cselekvés módját, ugyancsak valaminek a javítására, orvoslására vonatkozik. Benedek nagy gonddal rendezett el mindent; még azt is, miként gondoskodják az apát a kiközösítettekről. A 27. fejezetben írja, hogy „mint bölcs orvos minden eszközt használjon fel: küldjön hozzá szenpektákat, vagyis öregebb, bölcs testvéreket, akik mintegy *titokban* vigasztalják az önmagával küszködő testvért, és alázatos elégtételadásra buzdítsák; vigasztalják is, nehogy »elnyelje őt a túlságos szomorúság«” (2Kor 2, 7) (RB 27, 2–3). A *titokban* szót Benedek finomítja a *quasi – mintegy* szócskával, azonban az értelméből nem vesz el. A szenpekták az apátot képviselik, titokban vigasztalják és buzdítják a testvért, akinek ezáltal van lehetősége javulni vagy jobb belátásra térni.

Végezetül a teljes képhez hozzátartozik, hogy a Regula 67. fejezetében olvashatunk olyan mondatot is, ahol Benedek kifejezetten megtiltja azt, hogy valamit elmondjanak a szerzetesek. „Senki ne merészelje a másiknak elmondani, amit a monostoron kívül látott vagy hallott, mert az a legtöbbször romboló” (RB 67, 5). A hozzáfűzött indoklásból világossá válik, hogy ennek elővigyázatosság az oka, így az odakint látottaknak valóban titoknak kell maradniuk.

Ha az eddigieket összefoglaljuk, arra a megállapításra jutunk, hogy Szent Benedek Regulájában a titok általában a bűnvalomáshoz, a feltáráshoz és valaminek az orvoslásához kötődik. A *titok* szó, a feltárás, a közösségi nyilvánosság elé nem kerülő dolgok nem úgy hangzanak el, mint amik a titkosságuk miatt a bűn cinkostársai volnának. Éppen ellenkezőleg, a négy szemközti, zárt körű feltárás a titkot, a teherviselést megosztja valakivel, méghozzá olyan személlyel, aki Istent képviseli, és aki az Ő nevében szólhat, szem előtt tartva a célt: gyógyítani a sebeket, elősegíteni a béke helyreállítását. A bevezetőben olvasható kitalált történet idealizált állapotot tükröz. Az apát lelki atya és orvos is

egyben, a bűnét feltáró testvér pedig békességet talál. A Regula vonatkozó szakaszait összehasonlítva az ókori szerzetesi hagyomány néhány meghatározó írásával azt tapasztaljuk, hogy Benedek hűségesen követi elődei példáját, a titok feltárásának és megtartásának, a bűnök megvallásának gyakorlatában a jól kitaposott utat járja, így saját monostorának gyakorlatát is a hagyományhoz alakítja. Ezáltal láthatóan megvalósítja az alázatosság nyolcadik fokát, hiszen „semmi egyebet nem tesz [...], csak azt, amire a monostor közös szabálya és az elődök példája serkenti” (RB 7, 55).

A 21. század szerzetesei számára is talán az a legjobb tennivaló, ha Benedek példáját követik, elmélyülnek a szerzetesi hagyományban, és életvitelükkel átültetik azt a gyakorlatba. A gondolatok, a bűnök feltárása az apátnak, előljárónak, lelki atyának ma is éppoly gyógyító és szabadító erejű, mint ezeröttszáz évvel korábban. Ha valóban megfogadjuk Benedek tanácsait, talán Isten szavából és akaratából is megértünk valamit visszajelzést adó előljáróinkon és testvéreinken keresztül, egyúttal elmondhatjuk magunkról, hogy bár igen foghíjas alázatosságunk égbe vezető létrája, mégis a nyolcadik foka szilárd és biztonságos, hiszen *semmi egyebet nem teszünk, csak azt, amire a monostor közös szabálya és az elődök példája serkent bennünket.*

Biriszló Lőrinc

Források

- A Regula latin szövege: *Népek nagy nevelője... Szent Benedeknek, Európa Védőszentjének emlékezete*, rendtársai közreműködésével közzéteszi Dr. Szennay András pannonhalmi főapát, Budapest, 1981, 43–96.
- Cassianus, Johannes: *A keleti szerzetesek szabályai (De Institutis Coenobiorum)*, ford. Simon Árkád, Pannonhalma–Tihany, 1999.
- Cassianus, Johannes: *Az egyiptomi szerzetesek tanítása (Collationes Patrum) I–III*, ford. Simon Árkád, Pannonhalma–Tihany, 1998–1999.
- Nagy Szent Bazil bővebben kifejtett szabályai, in uó: *Életszabályok I*, ford. Orosz László, Nyíregyháza, 1991, 42–168.
- Nagy Szent Bazil: *Életszabályok II. A rövidebben kifejtett szabályok*, ford. Orosz László, Nyíregyháza, 1994.
- Szent Benedek Regulája*, ford. Söveges Dávid, Pannonhalma, 2005.
- Újszövetség*, ford., bev. és utószó Simon T. László, Pannonhalma, 2014.